

MĀJSAIMNIECĪBA

Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Atbildīgā par izdevumu Agra Kampuse

ISEC redakcija

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi.....	3
Mācību saturs.....	4
Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks	8
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	25
Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums	27
Mācību līdzekļi.....	27
Mācību metodes.....	28

Ievads

Izglītības satura un eksaminācijas centra izstrādātais Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta “Mājsaimniecība” programmas paraugs (turpmāk – programma) veidots atbilstoši Latvijas Republikas Vispārējās izglītības likumam un Ministru kabineta 2008. gada 2. septembra noteikumu Nr. 715 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem” 20. pielikumam “Mājsaimniecība. Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta standarts”.

Programma ir vispārējās vidējās izglītības programmas sastāvdaļa, kuru veido mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni, mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.

Piedāvātajai programmai ir ieteikuma raksturs. Pedagoģs var tematiskajā plānojumā konkretizēt un papildināt šīs programmas mācību saturu, tā apguves secību, mācību sasniegumu metodiskos paņēmienus, mācību līdzekļu un metožu uzskaitījumu. Pedagoģam ir tiesības veidot arī savu mācību priekšmeta programmu.

Izstrādājot programmu, ievērotas Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) “Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu” un starptautisko projektu “Agenda 21” (rīcības programma 21. gadsimtam) un “Baltija 21E” (rīcības programma 21. gadsimtā Baltijas valstu reģionā) nostādnes.

Programmas apguve dod iespēju izglītojamajam padziļināt izpratni par privātās mājsaimniecības ekonomiskajiem, sociālajiem un ekoloģiskajiem uzdevumiem, par patstāvīgas mājsaimniecības dibināšanas priekšnoteikumiem un par mājsaimniecības darbības plānošanu un īstenošanu. Izglītojamie gūst ieskatu par profesionālās karjeras veidošanas iespējām kādā no daudzajām sabiedriskās mājsaimniecības nozarēm, kā arī par gūto prasmju izmantošanas iespējām viesmīlības servisa organizēšanā. Būtiska vieta mācību saturā atvēlēta drošības, veselīga dzīvesveida, dzimumu līdztiesības, tolerances un saskarsmes kultūras jautājumiem.

Mācību process organizējams tā, lai izglītojamajiem būtu iespēja patstāvīgi meklēt, atrast un lietot informāciju, risināt praktiskas problēmas, formulēt un pamatot izvēli un risinājumu, attīstīt uzņēmējspējas, sadarboties un strādāt komandā, veidot radošas darbības pieredzi, novērtēt savu un citu darba procesu un tā rezultātus.

Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Mācību priekšmeta mērķis

Sekmēt izglītojamā racionālās domāšanas un radošo spēju attīstību, padziļināt izpratni par mājsaimniecību lomu sabiedrībā un ieguldījumu sabiedrības ilgtspējībā, pilnveidot prasmes, lai izglītojamais spētu risināt privātās mājsaimniecības ekonomiskos, sociālos un ekoloģiskos jautājumus vai izvērtēt profesionālās karjeras izvēles iespējas ar mājsaimniecību saistītās jomās.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Padziļināt izpratni par mājsaimniecību vietu un attīstību sabiedrības ekonomiskajā struktūrā un sabiedrības sociālajā sistēmā.

pilnveidot zināšanas un padziļināt izpratni par patstāvīgas mājsaimniecības izveidošanu un vadīšanu, drošas un videi labvēlīgas saimnieciskās darbības plānošanu un īstenošanu.

Veidot tolerantu attieksmi pret daudz kultūru dzīvesveidu, padziļināt izpratni par saskarsmes kultūras nozīmi mājsaimniecībā.

Padziļināt izpratni par savu identitāti un dzīvesveida ietekmi uz cilvēka garīgo un fizisko veselību.

Pilnveidot pētnieciskās, radošās un praktiskās darbības prasmes.

Mācību saturs

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
Kultūrvide laikā un telpā	Mājsaimniecības pamatuzdevumi un loma sabiedrībā	Mājsaimniecība agrāk un tagad. Mājsaimniecību iedalījums, formas. Mājsaimniecības funkcijas.
	Cilvēku vajadzības	Vajadzību iedalījums pēc dažādām pazīmēm. Indivīda prasību līmenis. Indivīda vajadzības, to apmierināšana.
	Mājsaimniecību darbības un apkārtējās vides savstarpējā mijiedarbība	Apkārtējās vides ietekme uz veselību. Mājokļa videi labvēlīgi materiāli. Enerģijas un resursu ilgtspēja. Resursu patēriņš un apkārtējā vide. Sadzīves atkritumi, to pārstrāde.
	Mājsaimniecība kā patērētājs	Patērētāja tiesības, to aizsardzība. Patērētāja uzvedība, to ietekmējošie faktori. Informācija un reklāma. Iepirkšanās veidi, iespējas. Norēķinu veidi.

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
	Mājsaimniecības finanses	<p>Ieņēmumi un izdevumi.</p> <p>Privātās mājsaimniecības finanšu avoti un to gūšanas iespējas mājsaimniecībā.</p> <p>Finanšu uzskaitē un plānošana.</p> <p>Naudas plūsma un budžets.</p> <p>Mājas grāmatvedība.</p>
	Mājsaimniecības īpašuma novērtēšana	<p>Mājsaimniecības īpašuma novērtēšana, bilance.</p> <p>Īpašuma uzskaitē.</p> <p>Izmaksas, to kalkulācija.</p>
	Saimnieciskās darbības plānošana un realizēšana	<p>Mājoklis, tā izvēles kritēriji.</p> <p>Mājokļa uzturēšana.</p> <p>Darba organizācija, plānošana, sadale un veikšana.</p> <p>Racionāla saimniekošana.</p> <p>Rezultātu prognozēšana, izmaksas un gūtais labums.</p>
	Riska apzināšanās un tā novēršanas iespēja mājsaimniecībā	<p>Veselībai un dzīvībai bīstamas situācijas, darba drošība.</p> <p>Finanšu un emocionālais risks.</p> <p>Risku samazināšanas iespējas, apdrošināšana.</p>

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
Indivīds un sabiedrība	Dažādu kultūru, sociālo grupu tradīciju un dzīvesveidu daudzveidība	<p>Līdzīgs un atšķirīgs dažādu kultūru un sociālo un ekonomisko slāņu cilvēku sadzīves tradīcijās un dzīvesveidā. Prasību līmenis.</p> <p>Tolerance pret atšķirīgo.</p> <p>Tradicionālā kultūra kā dzīvesveids.</p> <p>Tradicionālā lauku sēta, tās iezīmes mūsdienās.</p> <p>Tradicionālās kultūras elementi viesmīlības servisā.</p>
	Saskarsme un sadarbība	<p>Saskarsmes kultūra un sadzīves normas.</p> <p>Dzimumu līdztiesība.</p> <p>Komunikācija mājsaimniecībā.</p> <p>Indivīdu interešu un mērķu saskaņošana mājsaimniecībā; aprūpe mājsaimniecībā.</p> <p>Konfliktu risināšana mājsaimniecībā.</p>
	Cilvēka dzīvesveids	<p>Veselīga dzīvesveida kritēriji.</p> <p>Tradīciju un paradumu ietekme uz cilvēka fizisko un garīgo veselību.</p> <p>Uztura režīma plānošana.</p> <p>Uztura sagādes darba organizēšana; privāto un personisko labumu sagāde.</p> <p>Dažādu galdu klāšana, dekorēšana, ēdienu pasniegšana.</p> <p>Uzvedība pie bufetes un īpašām ēdiena pasniegšanas formām.</p> <p>Svinību, sarīkojumu un pasākumu organizēšana.</p>

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
	Cilvēka paštēls	<p>Mūsdienīgas uzvedības normas.</p> <p>Apģērbs un personība.</p> <p>Mūsdienu tērpu stili, individuālais stils, to veidojošie elementi.</p> <p>Garderobes plānošana, izmaksas.</p> <p>Apģērba izvēle.</p> <p>Mūsdienīgs interjers, tā veidošana.</p>
Darbība	Informācijas ieguve un lietošana	<p>Vārdiskā, grafiskā, vizuālā un elektroniskā informācija.</p> <p>Informācijas apstrāde.</p>
	Pētnieciskā darbība	<p>Informācijas atlase un izvērtēšana.</p> <p>Pētījuma problēmu formulēšana, hipotēzes izvirzīšana.</p> <p>Pētījuma plānošana un veikšana.</p> <p>Datu iegūšana un apstrāde.</p> <p>Pētījuma rezultātu izvērtēšana un analīze, to ticamība un secinājumi.</p>
	Praktiskā darbība	<p>Plānošana, rīcības modelēšana.</p> <p>Materiālu izvēle.</p> <p>Atsevišķu projektu īstenošana.</p>
	Radošā darbība	<p>Plānu un projektu izstrāde un prezentācija.</p> <p>Skiču un scenāriju izstrāde un prezentācija.</p>

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

Sasniedzamais rezultāts mācību satura apguves laikā, kas raksturo izglītojamo attieksmes, norādīts slīprakstā.

1. Mājsaimniecības vieta sabiedrībā (8% no kopējā mācību stundu skaita)

1.1. Mājsaimniecības pamatuzdevumi

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot, ka mājsaimniecības galvenais mērķis ir nodrošināt katra mājsaimniecības dalībnieka vajadzību apmierināšanu, labsajūtu un sociālo drošību dzīves garumā.</p> <p>Raksturo mājsaimniecību sociālos, ekonomiskos un ekoloģiskos uzdevumus.</p> <p>Atšķir mājsaimniecības struktūrtipus pēc pazīmēm.</p> <p>Izprot mājsaimniecības vietu sabiedrībā, funkciju un formu maiņu.</p>	<p>Raksturo mājsaimniecību politiskos uzdevumus, piemēram, iesaistīšanās partijās, nevalstiskajās organizācijās, piedalīšanās vēlēšanās, līdzdalība attiecībās starp dažādām sabiedrības grupām un slāņiem, līdzdalība pašvaldību darbā.</p>	<p>Salīdzina mājsaimniecību struktūrtipus pēc to atkarības no tirgus (pašaprūpes mājsaimniecība, daļaprūpes mājsaimniecība, āraprūpes mājsaimniecība) un ieguldāmā darba.</p> <p>Diskutē par mājsaimniecības funkcijām dažādos laika periodos veido vīziju par mājsaimniecību lomu nākotnē.</p>
<p>Izprot privātās un sabiedriskās mājsaimniecības lomu ilgtspējības kontekstā.</p> <p>Skaidro mājsaimniecību problēmas Latvijā un pasaulē ilgtspējības kontekstā.</p>	<p>Skaidro mājsaimniecības lomu indivīda un sabiedrības attiecībās.</p>	<p>Salīdzina un raksturo divus saimniekošanas veidus – saimniekošanu peļņas nolūkā un saimniekošanu aprūpes nolūkā.</p> <p>Raksturo mājsaimniecības formu maiņu cilvēka dzīves laikā un atkarībā no pašrealizācijas mērķiem un iespējām.</p> <p>Salīdzina un raksturo mājsaimniecību veidus: sabiedriskā mājsaimniecība (organizē citu vajadzību apmierināšanu) un privātā mājsaimniecība (organizē savu vajadzību apmierināšanu).</p>

1.2. Cilvēku vajadzības

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot, strukturē un novērtē cilvēku vajadzības.</p> <p>Izprot mājsaimniecības pamatuzdevumu – cilvēka vajadzību apmierināšanu.</p> <p>Novērtē prasību līmeni un vajadzību apmierināšanas iespējamo līmeni, tā ietekmi uz mājsaimniecības procesu un ilgstošu patēriņu.</p> <p><i>Apzinās mājās veicamo darbu nozīmīgumu savu un līdziedzīvotāju vajadzību apmierināšanā un labsajūtas nodrošināšanā.</i></p>	<p>Diskutē par indivīda vajadzību un prasību līmeni un to apmierināšanas iespējām mājsaimniecības un ilgtspējības kontekstā.</p> <p>Atšķir primārās–sekundārās, materiālās–nemateriālās, šodienas–nākotnes vajadzības.</p>	<p>Analizē no dažādiem informācijas avotiem iegūtu informāciju un ar piemēru palīdzību noskaidro kritērijus, kas raksturo dzīves kvalitāti; iepazīstas ar objektīvajiem un subjektīvajiem dzīves kvalitātes kritērijiem, kas raksturo labklājības līmeni valstī.</p> <p>Pēta Labklājības ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Centrālās statistikas pārvaldes publicētos datus un interpretē tos.</p> <p>Pēta sakarības starp ienākumu līmeni un labklājības līmeni privātajā mājsaimniecībā gan Latvijā, gan citās valstīs.</p>

2. Mājsaimniecība un vide (12% no kopējā mācību stundu skaita)

2.1. Mājsaimniecību darbības un apkārtējās vides savstarpējā mijiedarbība

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
Izprot enerģijas un resursu daudzveidību, to nepieciešamību mājsaimniecības funkciju nodrošināšanā.	Izprot mājsaimniecību atbildību resursu racionālā izmantošanā.	Raksturo faktoros, kas nodrošina ekoloģisku vidi. Analizē dažādu enerģijas veidu priekšrocības un trūkumus mājoklī, aprēķina izmaksas.
Izskaidro mājsaimniecības un apkārtējās vides mijiedarbību. Izprot mājsaimniecības kā vienas no apkārtējās vides piesārņotājām. Apzinās mājsaimniecības dalībnieku sociālo un ekoloģisko atbildību par apkārtējo vidi.	Skaidro mājsaimniecību emisijas (piemēram, cietas, šķidrās, gāzveida, troksnis) vidē un to saistību ar labklājības līmeni un dzīves kvalitāti. Saskata konfliktsituāciju iespējamību, meklē risinājumus.	Iepazīstas ar sadzīves atkritumu šķirošanas un pārstrādes problēmām savā dzīvesvietā; izstrādā ieteikumus, kā samazināt sadzīves atkritumu daudzumu un kā taupīt resursus. Izstrādā projektu reklāmas pasākumam, lai veicinātu iedzīvotāju atbildību. Veido prezentācijas materiālu par dažādiem iesaiņojuma veidiem un informāciju par to pārstrādes iespējām un ekonomisko lietderību. <i>Apzinās tīru apkārtējo vidi kā vērtību.</i> <i>Cenšas ievērot vides piesārņojuma mazināšanas principus savā personīgajā mājsaimniecībā.</i>
Ir iepazinies ar dažādiem videi labvēlīgiem materiāliem un tehnoloģijām mājokļa iekārtošanai.	Izprot vides ietekmi uz indivīdu. Pamato veselīga mikroklimata ietekmi uz mājsaimniecības dalībnieku veselību un savstarpējo saskarsmi mājoklī.	Izstrādā prasības veselīga mikroklimata nodrošināšanai mājoklī. Plāno veselīga mājokļa iekārtojumu. Izmantojot katalogus, vērtē un salīdzina celtniecības materiālus, dažādus sadzīves tehnikas risinājumus.

2.2. Veselībai un dzīvībai bīstamu situāciju apzināšanās un novēršanas iespējas

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Zina, kā novērst nelaimes gadījumus.</p> <p>Iepazīstas ar ierīcēm un iekārtām mājokļa drošībai.</p> <p>Apraksta darba drošības pasākumus, elektrodrošības noteikumus, sadzīves ķīmisko līdzekļu lietošanas noteikumus un preču marķējuma nozīmi.</p> <p>Pazīst brīdinājuma zīmes, <i>izprot nepieciešamību tās ievērot.</i></p> <p><i>Spēj saskaņāt risku un pieņemt atbildīgus lēmumus tā samazināšanai.</i></p>	<p>Saskata veselībai un dzīvībai bīstamas situācijas mājstāvēniecībā.</p> <p>Spēj izskaidrot līdzcilvēkiem, kādēļ nepieciešams ievērot drošības noteikumus.</p> <p><i>Apzinās, ka sadzīves ķīmiskie līdzekļi un citi materiāli jāuzglabā un jālieto atbilstoši instrukcijām un brīdinājuma zīmēm.</i></p> <p><i>Apzinās, ka jāievēro drošības noteikumi, lai neapdraudētu mājstāvēniecības dalībnieku veselību un dzīvību.</i></p>	<p>Salīdzina un novērtē dažādas ierīces (piemēram, ugunsdzēsšanas aparāts, detektors) mājokļa drošībai. No dažādiem avotiem iegūst daudzveidīgu informāciju par drošības pasākumu veikšanu mājoklī, personīgo drošību un palīdzības sniegšanu.</p> <p>Izvērtē apsardzes firmu piedāvājumus un to pakalpojumu nepieciešamību.</p> <p>Modelē savu rīcību negadījumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darbību secība sevis glābšanai; • darbību secība, sniedzot palīdzību citām personām.

3. Indivīds, ģimene, sabiedrība (15% no kopējā mācību stundu skaita)

3.1. Saskarsmes kultūra un sadzīves normas

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
	<p>Izprot verbālās un neverbālās komunikācijas nozīmi labvēlīgas starppersonu saskarsmes veidošanā.</p> <p>Izstrādā un izskaidro mājsaimniecības dalībnieku sadarbības variantus racionālai mājas ikdienas darbu veikšanai.</p> <p><i>Raksturo dzīves kvalitātes kritērijus.</i></p> <p><i>Apzinās uzvedības normu ievērošanas nozīmi saskarsmē vairāku personu mājsaimniecībā.</i></p>	<p>Modelē rīcību dažādās sadzīves situācijās.</p> <p>Modelē attiecības starp mājsaimniecības dalībniekiem.</p> <p>Diskutē par lomām mājsaimniecībā un pozitīvu savstarpējo attiecību nozīmi mājās, skolā un darbavietā, iepazīstas ar cilvēka dzīves fāzēm un lomām mājsaimniecības kontekstā.</p>

3.2. Tradicionālā kultūra

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izskaidro tradicionālās kultūras specifiku.</p> <p>Izprot tradicionālo kultūru kā vienu no dzīvesveidiem un stiliem.</p> <p>Raksturo latviskās gadskārtu svinības un latviskos godus, salīdzina ar citu tautu svinībām.</p>	<p>Saskata tradicionālās kultūras elementu un rituālu izmantošanas iespējas mājsaimniecības ikdienā, svētkos un viesmīlības servisā.</p>	<p>Veido radošas kolāžas vai aprakstus par latviešu, kā arī no citām tautām pārmantoto tradicionālās kultūras elementu vietu un lomu mūsdienu interjerā, apģērbā, svētku un svinību noformējumā.</p>

3.3. Dažādu kultūru un sociālo grupu tradīciju un dzīvesveidu daudzveidība

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot atšķirības dažādu kultūru, sociālo un ekonomisko slāņu cilvēku sadzīves tradīcijās un dzīvesveidā.</p>	<p>Raksturo dažādu kultūru savstarpējo ietekmi.</p> <p><i>Saskata atšķirīgo sociālo grupu tradīcijās un dzīvesveidā un toleranti izturas pret to.</i></p>	<p>Salīdzina dažādu kultūru un sociālo un ekonomisko slāņu mājsaimniecību sadzīves tradīcijas un dzīvesveidu.</p> <p>Iepazīstas ar latviešu un citu tautu svētkiem un tradīcijām, kas kļuvušas populāras Latvijā.</p> <p>Iepazīst citu tautu raksturīgākās tradīcijas (ēšanas kultūras, apģērba), uzvedības normas.</p>
<p>Salīdzina un raksturo dažādu ģimeņu tradīcijas.</p> <p>Apraksta dažādus sarīkojumus: ģimenes pasākumus, brīvdienas, svētkus. Nosaka to kopīgās un atšķirīgās iezīmes.</p>	<p><i>Apzinās ģimenes tradīciju veidošanas un kopšanas nozīmi mājsaimniecībā.</i></p>	<p>Izstrādā scenāriju konkrētam ģimenes pasākumam vai svētkiem.</p> <p>Pēc noteiktām prasībām aprēķina izmaksas, norāda iespējamus finansējuma avotus.</p> <p>Raksturo viesību veidu, piedāvā telpu rotāšanas un galda klājuma variantus.</p>

3.4. Saskarsme un sadarbība mājsaimniecībā

Sasniedzamais rezultāts

Sociālā vide un kultūrvide laikā un telpā	Indivīda un sabiedrības attiecības	Praktiskā, pētnieciskā un radošā darbība
<p>Raksturo katra ģimenes locekļa (mājsaimniecības dalībnieka) atbildību pienākumu sadalē.</p>	<p>Izprot labvēlīga psiholoģiskā klimata nozīmi. Plāno, izmantojot publikācijas presē un citus materiālus par dzimumu līdztiesību, kā mājas darbu veikšanā iesaistīt visus mājsaimniecības dalībniekus.</p> <p><i>Saskata iespējas sadzīves kultūras un savu manieru pilnveidē.</i></p>	<p>Diskutē par “vīriešu” un “sieviešu” darbiem mājsaimniecībā senāk un mūsdienās.</p> <p>Iepazīstas ar pētījumiem par vīriešu un sieviešu nodarbinātību algotā darbā un mājsaimniecībā un ar to saistītajām problēmām un to pārvarēšanu.</p> <p>Diskutē par savstarpējo izpalīdzību un lomu maiņas iespējām.</p> <p>Modelē dažādu mājsaimniecības dalībnieku uzvedību un konfliktu risināšanu.</p>
<p>Izskaidro, kā sadalīt pienākumus, organizēt un veikt mājsaimniecības darbus atbilstoši katra spējām, interesēm un vajadzībām.</p>	<p>Diskutē par līdzekļu taupīšanu, cieņas izrādīšanu vienam pret otru un iespējamo darba dalīšanu mājsaimniecībā.</p> <p><i>Uzņemas atbildību par sevi un citiem mājsaimniecības locekļiem, izvērtē savas iespējas mājturības dalībnieku aprūpē.</i></p>	<p>Izstrādā rīcības plānu problēmas risinājumam, konkrēta mērķa sasniegšanai (piemēram, svētki, pasākums, uzkopts pagalms).</p> <p>Iepazīstas ar informāciju par mājsaimniecības darbu iespējamām izmaksām, algojot cilvēku to veikšanai, un izvērtē atbilstoši savām prasībām un iespējām.</p> <p>Pēta likumdošanu par bērnu aprūpes iespējām un par apgādniecību.</p>

4. Patstāvīgas mājsaimniecības veidošana (30% no kopējā mācību stundu skaita)

4.1. Mājokļa izvēle

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izskaidro patstāvīgas privātās mājsaimniecības veidošanas priekšnoteikumus.</p> <p>Apraksta mājokļa izvēles kritērijus.</p>	<p>Diskutē par mājokļa iekārtas minimālo un optimālo variantu atbilstoši iespējām un prasībām.</p> <p>Prot sakārtot nepieciešamās lietas prioritārā secībā.</p>	<p>Novērtē un salīdzina priekšrocības un trūkumus dažādu mājokļu izvēlē, uzsākot patstāvīgu dzīvi (piemēram, kopmītnēs, īrētā dzīvoklī vai istabā, kredītā iegādātā mājoklī).</p> <p>No dažādiem informācijas avotiem noskaidro, kuras formalitātes jāizpilda, lai iekārtotos jaunā mājoklī. Apspriež rezultātu un sakārto veicamās darbības racionālā secībā.</p> <p>Diskutē par “plusiem” un “mīnusiem” no vecākiem neatkarīgā mājsaimniecībā.</p> <p>Pārrunā patstāvīgas mājsaimniecības organizēšanas problēmas un grūtību pārvarēšanas iespējas.</p>

4.2. Mājsaimniecības finanšu plānošana

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot finanšu uzskaites un plānošanas nozīmi veiksmīgas mājsaimniecības vadīšanā.</p> <p>Zina ieņēmumu un izdevumu veidus, spēj tos klasificēt.</p> <p>Prot sastādīt budžetu mēnesim un gadam.</p> <p>Prot uzskaitīt ienākumus un izdevumus, tos analizēt un izvērtēt (t. i., kārtot mājas grāmatvedību).</p> <p>Pārrunā problēmas, kas saistītas ar patstāvīgas mājturības uzturēšanu.</p> <p><i>Ir ieinteresēts veidot savu mājsaimniecības grāmatvedību.</i></p>	<p>Diskutē par ienākumu gūšanas veidiem un iespējām atbilstoši rīcībā esošajiem resursiem: darbaspēks, zeme, nekustamie īpašumi, kapitāls (piemēram, akcijas), uzņēmējspējas, informācija.</p>	<p>Veic ieņēmumu un izdevumu uzskaiti.</p> <p>Raksturo izdevumu struktūru (pastāvīgie un mainīgie) un meklē taupīšanas iespējas.</p> <p>Risina ar budžetu saistītus uzdevumus, izsaka priekšlikumus mājsaimniecības budžeta palielināšanai. Diskutē par uzkrājumu veidošanas mērķiem (piemēram, “nebaltām dienām”, ceļojumiem, veselības uzlabošanai, izglītībai) un iespējām.</p> <p>Vērtē iespējas gūt ienākumus, savienojot mācības skolā un darbu, izvērtē to priekšrocības un trūkumus.</p> <p>Analizē viena mēneša ienākumu un izdevumu uzskaites rezultātus. Diskutē par iegūtajām atziņām.</p>

4.3. Mājsaimniecības īpašuma novērtēšana, papildināšanas iespējas

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Zina dažādu izmaksu veidus, to iedalījumu.</p> <p>Zina, kur iegūt informāciju, lai veiktu dažādu izmaksu kalkulāciju.</p>	<p>Izzina citu mājsaimniecību pieredzi izmaksu kalkulācijā.</p>	<p>Uzskaita un novērtē mājsaimniecībā esošos līdzekļus, sastādot inventāra sarakstu.</p> <p>Novērtē mājsaimniecības nekustamo un finanšu īpašumu.</p> <p>Izzina līdzekļu avotus un sastāda bilanci.</p> <p>Veic dažāda veida izmaksu kalkulāciju.</p> <p>Veido jaunas mājsaimniecības iekārtošanai nepieciešamo inventāra (piemēram, iekārtu, mēbeļu) uzskaiti un izmaksu aprēķinu (vienistabas dzīvoklim).</p>
<p>Izprot mājsaimniecības resursu, savu zināšanu un prasmju izmantošanas iespējas, lai apmierinātu mājsaimniecības vajadzības atbilstoši prasībām</p>	<p>Dalās pieredzē papildu ienākumu gūšanā dažādās mājsaimniecībās.</p>	<p>Izvērtē papildu ienākumu gūšanas iespējas, izmantojot mājsaimniecības resursus (apgūtās tehnoloģijas, informāciju).</p> <p>Veic dotās mājsaimniecības rīcībā esošo resursu izvērtēšanu, izstrādā projektu (stratēģiju) papildu ienākumu gūšanai, piemēram, neliela viesu nama iekārtošanai, nacionālās virtuves atvēršanai, amatniecības darbnīcas iekārtošanai.</p>

4.4. Finanšu riski mājsaimniecībā

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot apdrošināšanu kā riska mazināšanas iespēju mājsaimniecībā.</p> <p>Izprot apdrošināšanas priekšrocības un izmaksas.</p> <p>Ir iepazinis kredītus un to formas.</p>		<p>Iepazīstas ar apdrošināšanas līgumiem.</p> <p>Iegūst informāciju par dažādu apdrošinātāju piedāvājumiem, izvērtē tos.</p> <p>Izpēta dažādu finanšu iestāžu piedāvājumus, novērtē to reālās izmaksas.</p>

4.5. Mājsaimniecība kā patērētājs

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Zina patērētāju tiesības.</p> <p>Raksturo patērētāja uzvedību ietekmējošos ekonomiskos, sociālos, demogrāfiskos un ekoloģiskos faktorus.</p> <p>Zina un pazīst preču marķējumu.</p> <p>Iepazīstas ar dažādiem iepirkšanās un norēķinu veidiem.</p> <p><i>Apzinās finanšu un emocionālos riskus.</i></p> <p><i>Apzinās iespēju izmantot patērētāja tiesības dažādās situācijās.</i></p> <p><i>Ir ieinteresēts pieņemt atbildīgus lēmumus fizisko, finansiālo un emocionālo risku mazināšanai.</i></p>	<p>Zina un prot lietot prasījuma pieteikuma algoritmu līgumam neatbilstošas preces saņemšanas gadījumā.</p> <p>Modelē saskarsmes normām un patērētāja tiesībām atbilstošu situācijas risinājumu.</p>	<p>Prot korekti īstenot patērētāju tiesības.</p> <p>Salīdzina un izvērtē dažādu finanšu darījumu un norēķinu priekšrocības, trūkumus un pieejamību.</p> <p>Izvērtē reklāmas un informācijas objektivitāti.</p> <p>Analizē un izvērtē preces pēc to marķējuma no mājsaimniecības vajadzību un izmaksu viedokļa.</p> <p>Salīdzina un izvērtē dažādas iepirkšanās iespējas un veidus (piemēram, veikals, tirgus, izplatītāji, internets), ņemot vērā patērētāju tiesību aspektus.</p> <p>Analizē situācijas un izsaka priekšlikumus atbildīgai rīcībai vai problēmas risināšanai, izmantojot informāciju no dažādiem avotiem (publikācijas presē, patērētāju aizsardzības likumi un interneta materiāli).</p> <p>Diskutē par iepirkšanās veidu un vietu priekšrocībām un trūkumiem, ar to saistīto risku.</p> <p>Diskutē par finanšu uzkrāšanas iespējām (piemēram, apdrošināšana, īpašuma iegāde, valūtas uzkrāšana, kolekcijas, vērtspapīri) un ar to saistīto risku.</p>

4.6. Mājsaimniecības darbu organizēšana

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Izprot mājsaimniecības vadīšanas un mājas darbu plānošanas nozīmi.</p> <p>Sastāda mājsaimniecības dalībnieku dienas darbu plānojumu, ņemot vērā dalībnieku vecumu, fiziskos dotumus, darbam atvēlamo laiku.</p> <p>Apraksta konkrētu darbavietu iekārtojumu, ņemot vērā horizontālā un vertikālā tvēriena telpu, apgaismojumu, darba vietas piemērotību.</p>	<p>Darbu veikšanas laikā dalībnieki papildina prasmes sadalīt veicamo darbu atsevišķās operācijās, <i>cenšas pozitīvi komunicēt.</i></p>	<p>Raksturo dažādu mājsaimniecībā veicamo darbu veidus un iespējas to veikšanai, salīdzina dažādas darba metodes.</p> <p>Diskutē par darbu sadali un veiksmīgas prakses piemēriem (tradīcijām), izmantojot personīgo pieredzi.</p> <p>Klasificē darbus pēc to veikšanai nepieciešamā laika, darba apjoma, smaguma, neatliekamības.</p> <p>Iepazīstas ar dienestu piedāvātajiem pakalpojumu veidiem un izmaksām, izvērtē pakalpojumu izmantošanas iespējas.</p>
<p>Izprot racionālas saimniekošanas nozīmi.</p> <p>Analizē un novērtē padarīto darbu.</p>	<p>Diskutē par mājās veiktā darba novērtēšanu sabiedrībā, ģimenē un mājsaimniecībā.</p> <p><i>Interesējas par mācību priekšmetā apgūto zināšanu un prasmju izmantošanas iespējām savas karjeras veidošanā.</i></p>	<p>Izstrādā priekšlikumus mājsaimniecības resursu izmantošanai, līdzekļu un darbaspēka piesaistei, pakalpojumu izmantošanai, darba samazināšanas iespējām, spēka un laika taupīšanai.</p> <p>Modelē saimniecisko darbību, novērtē un prognozē rezultātus.</p> <p>Sastāda mājās veicamo darbu sarakstu nedēļai, mēnesim vai konkrētam darbam atbilstoši uzdevumam, piemēram, kosmētiskajam remontam. Uzskaita materiālus, darbarīkus, mājsaimniecības dalībnieku iespējas, dienestu piesaistīšanu, pēc kalkulācijas veikšanas pamatoto un pieņem lēmumu.</p>

4.7. Mājokļa iekārtošana un uzturēšana

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Raksturo interjera stilus.</p> <p>Salīdzina un novērtē dažādus iekštelpu un ārtelpu plānojumus.</p> <p>Apkopo informāciju par dažādiem materiāliem mājokļa iekārtošanai vai pārveidei.</p> <p>Lieto grafisko valodu telpas plāna izgatavošanai.</p>	<p>Diskutē par mājokļa lieluma un iekārtojuma atbilstību mājsaimniecības dalībnieku skaitam, vecumam, īpašām vajadzībām, vaļaspriekiem.</p>	<p>Skicē telpas plānu (ar roku vai datorā), veido kolāžu un aprakstu konkrētai telpai vai ārtelpai, ievērojot pedagoga izvirzītās prasības, piemēram, iekārtojums atbilstoši noteiktai telpai, stilam, krāsu gammai, izvēloties ekoloģiskos materiālus.</p> <p>Salīdzina telpu un ārtelpu plānojumu un iekārtojumu 20. gadsimtā un mūsdienās.</p> <p>Veic patstāvīgu darbu – izstrādā izglītojamā istabas kosmētiskā remonta projektu un remonta izmaksu aprēķinu.</p>
<p>Apraksta mājokļa uzturēšanas darbus.</p> <p>Iepazīstas ar jaunāko sadzīves tehniku un tās iespējām.</p> <p>Izprot grafisko informāciju sadzīves tehnikas instrukcijās.</p> <p>Salīdzina iegādes dažādus veidus un piedāvātās garantijas.</p>		<p>Salīdzina dažādu mājsaimniecības tehniku, novērtē tās izmaksas un nepieciešamību.</p> <p>Izstrādā savus ieteikumus, analizējot papildinformāciju par mājokļa apsildīšanai un uzturēšanai domāto sadzīves tehniku.</p>

5. Paštēla veidošana (35% no kopējā mācību stundu skaita)

5.1. Cilvēka dzīvesveids

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
Izprot personisko, ģimenes un sociālo atbildību.	Apzinās dzīvesveida, tradīciju, paradumu ietekmi uz cilvēka fizisko un garīgo veselību. <i>Salīdzina un novērtē dažādus iekštelpu un ārtelpu plānojumus kā cilvēka paštēla atspoguļotājus.</i>	Diskutē par veselīgu dzīvesveidu. Novērtē savu dzīvesveidu, izstrādā priekšlikumus paradumu maiņai īsākā un garākā laika periodā.
Izprot, kas ir ekoloģiski tīra pārtika. Apzinās kaitīgo vielu iespējamību uzturlīdzekļos. Izprot jēdzienus: funkcionāla pārtika, modificēta pārtika, uztura bagātinātāji.	<i>Kritiski vērtē reklāmu un marķējumu veselīgam un dabīgam produktam.</i>	Prot izvēlēties veselīgus uzturlīdzekļus, salīdzināt dažādu līdzvērtīgu produktu izmaksas. Izvērtē informāciju uz pārtikas produktu etiķetēm un citos informācijas avotos. <i>Izsaka savu attieksmi pret modificēto, funkcionālo, ekoloģiski tīro pārtiku un uztura bagātinātājiem.</i>
Izprot uztura un dzīvesveida ietekmi uz veselību. Saskata sakarību starp veselīgu dzīvesveidu un labklājību.		Prot izmantot uzturlīdzekļu ķīmiskā sastāva tabulas, plānojot uztura režīmu atbilstoši noslogojumam. Veido dažādas ēdienkartes un aprēķina to uzturvērtību un izmaksas, analizē tās no veselīga uztura viedokļa, izsaka ieteikumus to uzlabošanai vai produktu aizstāšanai. Izstrādā ēdienkartes konkrēta vecuma, dzimuma un fiziskās slodzes cilvēkiem atbilstoši uztura zinātnieku ieteikumiem. Diskutē par veselīga uztura veidošanu cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. Iepazīstas ar populārākajām diētām.

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Zina pārtikas produktu uzglabāšanas noteikumus.</p> <p>Raksturo ēdienu gatavošanas tehnoloģijas.</p>		<p>Plāno pārtikas produktu iegādi atbilstoši ēdienkartei.</p> <p>Modelē ēdienu gatavošanas secību ēdienreizei (maltītei).</p> <p>Pārrunā par uzturvielu zudumiem gatavošanas laikā un nepieciešamo produktu daudzuma aprēķināšanas mehānismu.</p> <p>Veido iepirkumu sarakstus konkrētam gadījumam.</p>
<p>Raksturo savas tautas virtuvi un iepazīst citu tautu virtuves.</p>	<p><i>Saskata tradicionālās kultūras elementu izmantošanas iespējas viesmīlības servisa organizēšanā.</i></p>	<p>Pēta un salīdzina latviešu vai/un citas tautas nacionālo virtuvi.</p>
<p>Apraksta un izskaidro dažādu galdu klāšanas veidu pamatprincipus.</p>	<p>Izskaidro mūsdienīgas uzvedības normas pie dažādi klātiem galdiem.</p> <p><i>Apzinās, ka mūsdienīgu sadzīves normu ievērošana atvieglo cilvēku savstarpējo saskarsmi.</i></p>	<p>Plāno maltīti dažādām svinībām, izvēlas galda klājuma veidu un noformējumu.</p> <p>Veic praktisku darbu galda klāšanā ar dažādām ēdiena pasniegšanas formām.</p> <p>Modelē/demonstrē maltītes dalībnieku rīcību pie dažādā veidā klātiem galdiem, ievērojot mūsdienīgas uzvedības normas.</p>

5.1. Vizuālais tēls

Sasniedzamais rezultāts

Kultūrvide laikā un telpā	Indivīds un sabiedrība	Darbība
<p>Ir iepazinies ar tērpu attīstības vēsturi. Salīdzina un raksturo dažādus tērpu stilus.</p> <p>Izskaidro modes aktualitātes.</p>	<p>Izprot tērpa nozīmi individualitātes izteikšanai.</p> <p><i>Apzinās apģērba lomā dažādu dzīves situāciju diferencēšanā un izjūtu paušanā.</i></p>	<p>Novērtē personīgo vai iedomāto garderobi, izsaka priekšlikumus tās atjaunošanai.</p> <p>Novērtē sava ķermeņa īpatnības un iespējas auguma nepilnību slēpšanai.</p> <p>Saskaņo ģērbus atbilstoši izvēlētajam stilam, ķermeņa īpatnībām, salīdzina iespējamās izmaksas.</p>
<p>Izprot garderobes komplektēšanas principus.</p> <p>Apraksta iespējas izmantot dažādas tehnoloģijas apģērba un/vai aksesuāru papildināšanā.</p> <p>Izskaidro, kā vajadzētu rūpēties par garderobes uzturēšanu.</p>	<p><i>Interesējas par etiķeti, apzinās pieklājīgas izturēšanās nozīmi cilvēku savstarpējo attiecību veidošanā.</i></p>	<p>Izmantojot stilistu ieteikumus, izstrādā konkrētus tērpu ansambļus dažādām situācijām.</p> <p>Veido kolāžas, zīmējumus un skices.</p> <p>Ir ieinteresēts projektu izstrādē un realizēšanā.</p>
<p>Raksturo tērpa izvēli dažādām situācijām atbilstoši mūsdienīgām uzvedības normām.</p>	<p>Pamato mūsdienīgu uzvedības normu ievērošanas, stājas un apģērba saistību ar personību, tās fiziskā un garīgā paštēla un cilvēku savstarpējo attiecību veidošanu.</p>	<p>Iepazīstas ar informāciju dažādos avotos, publikācijās.</p> <p>Raksturo cilvēka personību pēc attēlā redzamā ģērbšanās stila, vērtē tā saskaņotību ar lietišķās etiķetes normām.</p>

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Istenojot programmu, attiecībā uz vērtēšanu jāievēro Ministru kabineta noteikumos par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu noteiktie izglītojamo iegūtās vispārējās vidējās izglītības vērtēšanas pamatprincipi un kārtība.

Vērtēšanas organizētājs un vērtētājs:

- atbilstoši vērtēšanas mērķim izmanto diagnosticējošo, formatīvo un summatīvo vērtēšanu;
- izvēlas piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā (ievadvērtēšana, kārtējā vērtēšana un nobeiguma vērtēšana);
- izmanto daudzveidīgas vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus;
- izvēlas vērtēšanas saturu atbilstoši mācību priekšmetā noteiktajam izglītojamā sasniedzamajam rezultātam;
- nosaka vērtēšanas kritērijus un izmanto pārbaudes darba mērķim atbilstošu vērtējuma atspoguļošanas veidu.

	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas uzdevumi	Noteikt izglītojamā iepriekš apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes mācību procesa plānošanai un uzlabošanai – turpmāko mācību mērķu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei, satura sakārtošanai.	Dot iespēju izglītojamajam noteikt mācību sasniegumus attiecībā pret būtiskākajiem programmā formulētajiem sasniedzamajiem rezultātiem, lai tos uzlabotu. Veicināt izglītojamā atbildību un motivāciju, iesaistot viņus vērtēšanas procesā. Veicināt mācību procesa uzlabošanu.	Noteikt izglītojamā mācību sasniegumus, lai konstatētu apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes vērtējuma izlikšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī formatīviem mērķiem (informācijai par mācību mērķu un uzdevumu sasniegšanu, mācību procesā izmantoto metožu izvērtēšanai, lēmuma pieņemšanai par turpmāko darbu).
Vieta mācību procesā (norises laiks), biežums	Ievadvērtēšanu ieteicams veikt mācību kursa, mācību gada vai temata sākumā.	Kārtējo vērtēšanu veic mācību procesa laikā. Pedagogs to organizē pēc nepieciešamības.	Nobeiguma vērtēšanu veic katra temata noslēgumā, nepieciešamības gadījumā apvienojot nelielus tematus vai apjomīgākos tematus sadalot sīkāk. Var izmantot mācību gada, izglītības pakāpes beigās.

	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācību procesā apgūtās zināšanas, prasmes, attieksmes, kas būtiski nepieciešamas turpmākā mācību satura apgūvē.	Saturu veido būtiskākie izglītojamajam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata apguves laikā.	Saturu veido izglītojamajam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata nobeigumā. Izglītojamajam iespējams savus mācību sasniegumus demonstrēt dažādos izziņas līmeņos.
Vērtēšanas formas	Izmantojamas daudzveidīgas vērtēšanas formas: mutvārdu, rakstiskas, praktisku prasmju, kombinētas; individuāla vai kolektīva snieguma; vērtēt iespējams gan ar objektīvi, gan subjektīvi vērtējamiem uzdevumiem.		
Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Novērošana, saruna, aptauja, uzdevumu risinātāji u. tml.	Mācību rezultātu pārbaudīšanai galvenokārt izmanto tādas pašas metodes un paņēmienus kā mācību procesā. Novērošana, saruna, aptauja, uzdevumu risināšana, darbs ar tekstu, praktiskais darbs ar materiāliem, demonstrējums, vizualizēšana, referāts, diskusija, mājas darbs u. tml.	Rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, pētniecisks laboratorijas darbs, praktisks darbs, individuāls vai grupas projekts u. tml.
Vērtētājs	Pedagogs/izglītojamais atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs/izglītojamais atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtējuma objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā pedagogs atbilstoši izvēlētajām vērtēšanas formām un metodiskajiem paņēmieniem. Kritēriju izstrādāšanā var iesaistīt izglītojamos, lai pilnveidotu vērtēšanas un pašnovērtēšanas prasmes. Pedagogs iepazīstina izglītojamos ar vērtēšanas kārtību.		
Vērtējuma atspoguļošana	Vērtējums aprakstošs.	Vērtējums aprakstošs vai ieskaitīts/neieskaitīts.	Pedagogs vērtē 10 ballu skalā un to dokumentē.

Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums

Mācību līdzekļi

1. Mācību literatūra

- 1.1. Izglītības un zinātnes ministrijas apstiprinātā mācību literatūra mācību priekšmetā “Mājsaimniecība” (publicēta internetā ISEC mājaslapas sadaļā “Mācību literatūra”);
- 1.2. papildu literatūra: izglītojamajiem vai pedagogiem domātā mācību vai metodiskā literatūra, kuru nav apstiprinājusi Izglītības un zinātnes ministrija, bet kuru var izmantot kā papildu literatūru atsevišķu standartā noteikto pamatprasību apguvei vai mācību sasniegumu pārbaudei attiecīgajā mācību priekšmetā: uzdevumu krājumi, hrestomātijas, izdales materiāli u. tml.;
- 1.3. uzziņu literatūra: vārdnīcas, enciklopēdijas, antoloģijas u. tml. izdevumi;
- 1.4. periodiskie izdevumi;
- 1.5. interneta resursi.

2. Uzskates un tehniskie līdzekļi, iekārtas

- 2.1. uzskates līdzekļi: tabulas, plakāti, attēli, kartes, audiovizuālie mācību līdzekļi u. tml.;
- 2.2. tehniskie līdzekļi un iekārtas: interaktīvā tāfele, dators ar interneta pieslēgumu, projektors, magnetofons, televizors, kodoskops u. tml.

Mācību metodes

Nosauktajām mācību metodēm ir ieteikuma raksturs. Metožu izvēli nosaka mācību satura apguves mērķis un uzdevumi. Svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas padara mācību procesu interesantāku gan pedagogiem, gan izglītojamajiem, kuru mācīšanās stili ir atšķirīgi. Programmā galvenā uzmanība veltīta tām metodēm, kuras ir aktuālas vidusskolā.

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Apskats	Pedagogs rosina izziņāt situāciju par kādu jautājumu. Izglītojamie vāc informāciju, veicot aptauju, interviju, anketēšanu, uzzinot datus. Rezultātus apkopo rakstiskā apskatā.	Apkopo informāciju par dažādu amatu meistariem savā pagastā, pilsētā.
Āra nodarbības	Pedagogs sagatavo jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem izglītojamie atbildi var rast dabā. Izglītojamie novēro, veic mērījumus, pieraksta, klasē vai mājās sagatavo pārskatu par paveikto.	Uzdevums ārtelpas projektēšanā: izglītojamie aplūko dabas objektus, piemēram, ēkas, ceļus, veic mērījumus un skicē esošo ārtelpas noformējumu. Radošais uzdevums: pārveidot skici.
Darbs ar tekstu	Pedagogs piedāvā tekstus lasīšanai vai ierakstītus tekstus audio un video kasetēs mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Izglītojamais iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbilstoši mācību uzdevumam atbild uz jautājumiem.	Izglītojamie iepazīstas un analizē apdrošināšanas firmu piedāvājumus. Iepazīstoties ar informācijas avotiem (publikācijām presē, patērētāju aizsardzības likumu un informāciju internetā), analizē situācijas un izsaka priekšlikumus atbildīgai rīcībai vai problēmas risināšanai.
Debates	Pedagogs (vai izglītojamie) piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu. Diviem izglītojamajiem vai izglītojamo grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus. Debates var organizēt kā sacensības, kas notiek pēc zināmiem noteikumiem.	Pedagogs var piedāvāt izglītojamajiem, aizstāvēt pretējus viedokļus, debatēt par to, ka: <ul style="list-style-type: none"> • īpašumu vajag apdrošināt; • nevajag apdrošināt – tie ir lieki izdevumi.

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Demonstrēšana	Pedagogs vai izglītojamais rāda un stāsta pārējiem izglītojamajiem, kā kaut ko dara.	Pedagogs rāda un stāsta, kā veidot interjeru atbilstoši dažādu cilvēku vēlmēm un dažādām telpām. Izglītojamie veido radošo darbu skiču ekspozīciju, komentē.
Diskusija	Pedagogs (vai izglītojamie) piedāvā apspriešanai kādu tematu. Izglītojamie (grupa vai visa klase) iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli.	Diskutē par iepirkšanās veidu un vietu priekšrocībām un trūkumiem, ar to saistīto risku. Diskutē par finanšu uzkrāšanas iespējām un ar to saistīto risku.
Intervija	Pedagogs uzdod izglītojamajiem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Izglītojamie pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.	Intervē vienaudžus par šādiem tematiem: naudas tērēšanas paradumi, jauniešu ģērbšanās stils, personība, kuru stilu viņi vēlētos atdarināt, attieksme pret mūsdienīgu uzvedības normu ievērošanas nepieciešamību.
Izpēte (izzināšana)	Pedagogs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Izglītojamie izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvirza pieņēmumus, pārbauda tos, nosaka iespējamus risinājumus.	Izpēta un salīdzina dažādus norēķinu veidus. Izpēta citu tautu svētkus un tradīcijas, kas kļuvušas populāras Latvijā.
Mācību ekskursija	Mācību ekskursija ir vizīte uz reālu iestādi vai darbības vietu, lai tās laikā iegūtu informāciju un padziļinātu mācību satura izpratni. Izglītojamies sadala grupās. Katra grupa saņem uzdevumu, kas jāveic ekskursijas laikā. Pēc ekskursijas grupas sagatavo pārskatu par paveikto.	Mācību ekskursija, piemēram, uz izstādi, ražošanas uzņēmumu, iepirkšanās centru, veikalu, pārtikas laboratorijām Pēc ekskursijas sagatavo pārskatu par paveikto apraksta vai vizuālas informācijas veidā.
Pētījums (izglītojamo zinātniski pētnieciskais darbs)	Pedagogs vai pats izglītojamais formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās izziņas metodes. Izglītojamais patstāvīgi vāc informāciju, veic eksperimentu, pieraksta rezultātus, apkopo informāciju, izklāsta pētījuma rezultātus (parasti rakstveidā).	Izglītojamie veic pētījumu par pašu izvēlētu vai pedagoga ieteiktu jautājumu, piemēram, patstāvīgi analizē Labklājības ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Centrālās statistikas pārvaldes publicētos datus un interpretē tos. Pēta sakarības starp patēriņa struktūras un labklājības līmeni ģimenē un privātajā māsaimniecībā.

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Praktiskais darbs	<p>Izglītojamie atbilstoši mācību uzdevumam veic mācību darbu, lietojot apgūtās zināšanas, prasmes un īstenojot savas radošās ieceres, strādājot individuāli vai grupā.</p> <p>Pieraksta ieņēmumus un izdevumus vienu mēnesi, sākotnēji konstatējot atlikumu no iepriekšējā perioda. Aprēķina atlikumu perioda beigās un salīdzina ar faktisko.</p>	<p>Izstrādā scenāriju konkrētam ģimenes pasākumam vai svētkiem.</p> <p>Pēc noteiktām prasībām aprēķina izmaksas, norāda iespējamās finansējuma avotus.</p> <p>Raksturo viesību veidu, izstrādā telpu rotājuma un galda klājuma variantus.</p> <p>Izstrādā iekštelpas vai ārtelpas plānu, veido aprakstu konkrētai telpai, ievērojot pedagoga izvirzītās prasības, piemēram: plānojumam jāatbilst noteiktam stilam, krāsu gammai, jāizvēlas videi labvēlīgi materiāli.</p>
Prātavētra	<p>Pedagogs vai izglītojamie izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Izglītojamie izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u. tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.</p>	<p>Izglītojamie meklē risinājumus konkrētai situācijai, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iespējas, kā tikt pie sava pirmā mājokļa; • kā plānot mājas darbus, ja mamma aizbraukusi peļņā uz Īriju.
Problēmu risināšana	<p>Pedagogs vai izglītojamais formulē problēmu vai jautājumu, uz kuru jārod atbilde. Izglītojamie precizē problēmjautājumu, izdomā risinājuma plānu, īsteno to, izvērtē rezultātu, vai tas ir uzdotās problēmas atrisinājums un vai problēmu varētu risināt citādāk.</p>	<p>Izglītojamie risina problēmas (piemēram, “Kā samazināt mājokļa uzturēšanas izmaksas” un “Kā iespējams racionālāk iegādāties ikdienai nepieciešamās preces”) un izstrādā priekšlikumus savu paradumu maiņai īsākā un garākā laika periodā.</p>
Projektu metode	<p>Pedagogs palīdz izglītojamajiem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē.</p> <p>Izglītojamie grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos izglītojamos.</p>	<p>Veic aprakstītu (ne konkrēta izglītojamā) mājsaimniecības rīcībā esošu resursu izvērtēšanu, izstrādā projektu (stratēģiju) papildu ienākumu gūšanai, piemēram, neliela viesu nama iekārtošanai, nacionālās virtuves atvēršanai, amatniecības darbnīcas iekārtošanai.</p>

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Reklāma	Izglītojamie izpēta dažādus reklāmas materiālus, iepazīst reklamēšanas pamatprincipus, paņēmienus.	Izglītojamie izvērtē dažādu reklāmu sniegto informāciju un izglītojamā uztveri. Izstrādā projektu reklāmas pasākumam iedzīvotāju atbildības sekmēšanai, veido prezentācijas materiālu par dažādiem iesaiņojuma veidiem un informāciju par to pārstrādes iespējām un ekonomisko lietderību.
Situāciju izspēle	Pedagogs rakstiski vai mutiski piedāvā izglītojamajiem reālas situācijas aprakstu. Izglītojamie risina šo situāciju, uzņemoties dažādus situācijai atbilstošus pienākumus un izspēlējot tos.	Modelē rīcību dažādās sadzīves situācijās: <ul style="list-style-type: none"> • attiecībās starp mājsaimniecības dalībniekiem; • mājsaimniecības dalībnieku uzvedības konfliktu risināšana; • kādā nelaiemes gadījumā.
Situācijas analīze	Pedagogs vai izglītojamais rakstiski vai mutiski piedāvā izglītojamajiem reālas situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumu vai jautājumiem par šo situāciju. Izglītojamie pārrunā (dažkārt arī novēro), analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.	Izglītojamie aplūko attēlus, kuros redzami cilvēki dažādās situācijās, un analizē ģērbšanās stilu, apģērba atbilstību situācijai, darbību vai pozu atbilstību mūsdienīgām uzvedības normām.
Uzdevumu risināšana	Pedagogs vai izglītojamais izstrādā vai izvēlas vārdiem vai simboliem veidotus situāciju aprakstus. Izglītojamie, veicot noteiktas darbības, meklē to risinājumu.	Veido jaunieša mājsaimniecības iekārtošanai nepieciešamā inventāra uzskaiti un izmaksu aprēķinu vienistabas dzīvoklim.